

Антоніна Радіонова

*доктор філософії з економіки, доцент кафедри комерційної діяльності і логістики,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, Україна*

radionova_as@kneu.edu.ua

Івахненко Дмитро

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійна програма/спеціалізація «Комерційна діяльність і логістика»*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана, Україна

gimanima3432@gmail.com

ЗЕЛЕНА ЛОГІСТИКА ЯК СТРАТЕГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

GREEN LOGISTICS AS A STRATEGY TO IMPROVE THE ECONOMIC SUSTAINABILITY OF UKRAINIAN ROAD TRANSPORT COMPANIES

Анотація. У статті висвітлюється роль зеленої логістики як ефективної стратегії для покращення економічної стійкості автотранспортних компаній України. Розглядаються переваги використання альтернативних джерел енергії та електротранспорту, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та покращенню фінансових показників підприємств. У роботі також підкреслюється значення корпоративної соціальної відповідальності та іміджевих переваг для компаній, що впроваджують стійкі логістичні практики.

Abstract. The article highlights the role of green logistics as an effective strategy for improving the economic sustainability of Ukrainian road transport companies. The advantages of using alternative energy sources and electric vehicles, which help to reduce the negative impact on the environment and improve the financial performance of enterprises, are considered. The paper also emphasises the importance of corporate social responsibility and image benefits for companies implementing sustainable logistics practices.

Ключові слова: логістика, зелена логістика, економічна стійкість, транспортні компанії.

Key words: logistics, green logistics, economic sustainability, road transport companies.

У невизначених обставинах підприємствам необхідні нові підходи для забезпечення фінансової стабільності. Однією з ключових характеристик у цій ситуації є гнучкість, тобто здатність швидко пристосовуватись. Допомогти забезпечити цю гнучкість може зелена логістика, одна зі складових концепції сталого розвитку. Щораз вища увага до сталого розвитку спонукає компанії та держави розробляти та впроваджувати інноваційні стратегії, направлені на мінімізацію негативного впливу логістичних процесів на навколишнє середовище. У цьому контексті стратегічний підхід до сталості в глобальній логістиці стає не лише необхідністю, а й можливістю для підвищення конкурентоспроможності компаній, фінансової стійкості та досягнення довгострокових цілей [5, с.653].

Обсяг ринку «зеленої» логістики оцінюється в 1,28 трильйона доларів США в 2024 році. Очікується, що ринок досягне 1,91 трильйона доларів США до 2029 року, при цьому зростаючи на 8,29% протягом прогнозованого періоду (2024-2029 рр.) [8]. Зростанню ринку зеленої логістики сприяють такі фактори, як посилення корпоративної соціальної відповідальності логістичних компаній, розширення сфери використання електромобілів у транспортному секторі, посилення природоохоронного законодавства та зростаюча роль штучного інтелекту в управлінні глобальним ланцюгом поставок [8]. Україна у свою чергу з 2021 р. мала намір скоротити викиди парникових газів на 65 відсотків до 2030 року, а не пізніше 2060 року досягти кліматичної нейтральності [4]. Утім російсько-український конфлікт перешкоджає таким планам: тільки за перший рік війни за даними використання лише палива бойовою технікою обома сторонами конфлікту на території України зросла

кількість викидів парникових газів на понад 20 млн т CO₂ екв. [1, с.16], також на обсяг викидів впливає інтенсифікація транспортних перевезень, а саме додаткове залучення автомобільного й залізничного транспорту для релокації підприємств, внутрішнього переміщення осіб, міграції громадян за кордон та їх відвідування домівок/родичів в Україні, проведення евакуації, подолання наслідків обстрілів (пожежі, вивезення будівельного сміття, небезпечних знахідок, відбудови зруйнованих споруд і будівель), постачання і перерозподіл озброєння й гуманітарної допомоги з-за кордону, подовження логістичних ланцюгів через відміну роботи цивільної авіації, робота воєнної авіації [1, с.65].

У всьому світі транспорт є одним із основних джерел забруднення атмосфери. Кожен автомобіль, спалюючи 1 кг бензину, використовує 15 кг повітря, зокрема 5,5 кг кисню. При спалюванні 1 т палива в атмосферу викидається 200 кг оксиду вуглецю. Приблизно 55% загального обсягу шкідливих речовин становить автомобільний транспорт, що охоплює понад 200 різних сполук [6, с. 63]. Щодо України, то проміжне оцінювання показало, що загальні викиди парникових газів за дванадцять місяців війни склали 120 млн тонн CO₂ екв. Це рівнозначно загальному обсягу викидів парникових газів, утворених за той самий період у Бельгії [1, с.6].

Основні екологічні проблеми транспортної логістики полягають у наступному: високі викиди шкідливих речовин в атмосферу від спалювання транспортними засобами палива; використання більш дешевих видів палива, продукти переробки яких негативно впливають на стан довкілля і здоров'я людини; шумове та вібраційне забруднення; нераціональне використання автомобільного транспорту при можливості застосування водного чи залізничного [2, с.68].

«Зелене» логістичне управління ставить за мету отримання результатів від оптимізації виробничих процесів, таких як: зменшення тривалості циклу, підвищення якості продукції, зменшення кількості втрат та браку під час транспортування та зберігання, скорочення кількості відходів [3, с.2].

Можна виділити наступні завдання, які вирішує «зелена» логістика:

- оптимальний розподіл відходів продукції;
- безпечна утилізація;
- мінімізація шкідливих викидів в атмосферу;
- дотримання екологічних норм і правил у процесі виробництва;
- заміна штучних джерел енергії на природні;
- раціональне використання природних ресурсів [6, с.64].

Проте, перед запровадженням концептів сталої логістики, необхідно врахувати зростання витрат на початковій етапі. Такі витрати можуть стосуватись: інвестицій для закупівлі нових технологій та техніки; навчання персоналу; адаптації існуючих процесів до стандартів. Важливо врахувати, що ці витрати є інвестицією в довгострокову ефективність та зменшення негативного впливу на довкілля, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності компанії в майбутньому.

Одними з основних аспектів для покращення економічної стабільності автотранспортних компаній за допомогою зеленої логістики є:

1. Оптимізація витрат шляхом використання електротранспорту та альтернативних джерел енергії та зменшення викидів CO₂ як фактор сталої розв'язки. Це дозволяє зменшити витрати на паливо, технічне обслуговування та інші змінні витрати, що позитивно впливає на економічну стійкість та залучення у цю сферу інвестицій.
2. Корпоративна відповідальність та імідж компанії. У жорсткому конкурентному середовищі застосування практик зеленої логістики може слугувати конкурентною перевагою.
3. Мінімізація ризиків через довгострокове планування. “Зелені” стратегії часто передбачають інвестиції в стійкі технології, які допомагають компаніям адаптуватися до майбутніх змін на ринку, зокрема до зростання цін на ресурси або жорсткіших екологічних вимог.

Всебічний аналіз в рамках дослідження [9] підтвердив, що зелена логістика сприяє покращенню фінансових показників підприємств. Чітко розмежовуючи вхідну та вихідну логістику, автори пропонують аспекти, які дозволяють компаніям більш ефективно адаптувати свої стратегії сталого розвитку. Для бізнесу дослідження підкреслює важливість впровадження практик зеленої логістики як у вхідних, так і у вихідних процесах для покращення екологічних, соціальних та економічних показників. Фірмам рекомендується інтегрувати екологічні практики у свої ланцюги поставок, такі як енергоефективне транспортування та екологічне пакування, щоб досягти значних успіхів у сфері сталого розвитку. Такий підхід не лише відповідає глобальним цілям сталого розвитку, але й може призвести до підвищення операційної ефективності та економії коштів [9, с.8309].

Відома американська компанія “UPS” з річною виручкою понад 58,23 млрд доларів США демонструє успішне застосування зеленої логістики. Компанія наполегливо працює над досягненням амбітних цілей, щоб досягти вуглецевої нейтральності в усіх операціях до 2050 року. Ця робота вже йде на повну, з розумними поетапними цілями. До 2025 року UPS планує забезпечити 25% відновлюваної електроенергії на своїх об'єктах, а до 2022 року вона вже досягла цього показника на рівні 8%. Компанія також має намір використовувати 40% альтернативного палива в наземних операціях (досягнуто 26,5%). Той факт, що глобальний автопарк UPS налічує понад 1 000 електромобілів та гібридних електромобілів на дорогах, не повинен дивувати, оскільки компанія їздить на електромобілях з 1930-х років. Сучасний автопарк налічує понад 15 600 автомобілів на альтернативних видах палива та із застосування передових технологій [7].

У 2020 р. європейські країни вже почали тестувати водневі вантажівки. Директор компанії «Daimler Trucks» (Німеччина) вважає, що для повного переходу на водневі вантажівки, необхідно витратити кілька років. Світові компанії також розробляють судна на водневому паливі, наприклад, в Італії та Японії планують розробити подібну технологію двигуна до 2025 р. [6, с.65].

Аналіз наведених даних однозначно вказує на те, що зелена логістика є невід'ємною складовою сучасного бізнесу та ключовим фактором сталого розвитку. Впровадження зелених технологій в логістичних процесах вимагає значних інвестицій, однак довгострокові переваги такого рішення переважають початкові витрати. Зелена логістика дозволяє не лише зменшити негативний вплив на довкілля, а й підвищити конкурентоспроможність компаній, оптимізувати витрати та створити позитивний імідж, оскільки “зелена репутація” може відкрити двері до нових клієнтів, партнерств та інвестицій.

Література:

1. Де Клерк Л., Шлапак М., Шмурак А., Михайленко О. та ін. Вплив російської війни на клімат в Україні: 24 лютого 2022 – 23 лютого 2023. Ініціатива з обліку викидів парникових газів внаслідок війни. 2 червня 2023. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/vplyv-ros-viyny-na-klimat-2023.pdf> (дата звернення: 22.10.2024).
2. Гурч Л. М., Хмара Л. Є. Розвиток “зеленої логістики” в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Логістика*. 2014. №811. С. 86–91.
3. Кизим А., Кабертай Д. Сучасні тренди «зеленої» логістики за умов глобалізації. *Логістика*. 2019. № 1. С. 46–49.
4. Новікова І. «Зелена» логістика: як прискорити шлях до кліматичної нейтральності. *Mind*. 30 грудня 2021 р. URL: <https://mind.ua/openmind/20234812-zelena-logistika-yak-priskoriti-shlyah-do-klimatichnoyi-nejtralnosti> (дата звернення: 22.10.2024).
5. Рейкін В. С. Аналіз стратегій сталої логістики в глобальному масштабі / В. С. Рейкін, Н. Я. Сапотніцька, І. О. Григорук. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. №7. С. 722. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7\(7\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7(7)).
6. Резнік Н. П., Мариніна О.Л. “Зелена” логістика у бізнесі логістичних перевезень: перспективи та особливості розвитку “зеленої” логістики у бізнесі для України *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. №1. с. 401. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-10>.
7. Birch K. Top 10: Sustainable Transport and Logistics Companies. January 10, 2024. URL: <https://sustainabilitymag.com/supply-chain-sustainability/top-10-sustainable-transport-and-logistics-companies> (дата звернення: 22.10.2024).
8. Mordor Intelligence. Green Logistics Market: Growth, Trends, Covid-19 and Forecast (2024-2029): Report. 2024. URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/green-logistics-market> (дата звернення: 22.10.2024).
9. Vu Dinh Khoa, Nguyen Thi Mai Anh, Tran Thi Quy Chinh, Tran Cuong and Nguyen Thi Van Nga. Impact of Green Logistics Practices on Sustainable Performance: A Comprehensive Analysis/ *International Journal of Religion*. 2024. Volume 5. Number 11. Pp. 8302 – 8312. DOI: <https://doi.org/10.61707/0dar3a78>.